

Mussolini prihaja...

Robce v roke!

Ob priliki velikih vojaških manevrov v Srednji Italiji so časopisi poročali, kako se je Mussolini tovariško približal vojakom. Širili so tudi tozadnje slike in filme. Očitno je o stvari poročal naslednje zanimivosti, ki so jih uradna poročila izpustila: Preden se je Mussolini približal vojakom, ki bi morali defilirati, so častniki odredili, da mora vsak vojak obrniti vse žepne narobe. Z robci so morali vojaki mahati po zraku, da so častniki pogledali, če ni v robcih kaj skritega. Potem

Fašisti ugrabili tudi vipavsko posojilnico

Posojilnica v Vipavi je dobila fašistovskega komisarja. Vzrok je to, da zavod ni hotel, oziroma ni mogel podpisati garancije za kritje primanjkljaja pri goriški Zadrugi zvezi, katero so fašisti prignali na rob propada. Za komisarja je imenovan občinski tajnik v Vipavi Endrizzi. Podobna dragonada proti drugim podeželskim zavodom, ki ne utegnejo metati denarja v goriško brezno. Kdor pozna sestav podeželskih posojilnic, ve takoj, da je komisar začetek konea. To je tudi namen laške vlade, ki svojega uničevalnega dela še ne misli zaključiti. — Vipavska posojilnica je ena izmed najmočnejših posojilnic na Primorskem. Ukrep

goriskega prefekta je silno razburil prebivalstvo po vsem Goriškem. Kmetje so namreč upali, da bodo oblastva po strašnem nauku, ki jim ga je prinesla okupacija Zadrugne zveze, pustila na miru vsaj podeželske posojilnice. Ljudje se čudijo, kako morejo oblastva tako postopati v času silne gospodarske krize. Ali je res v interesu rimske vlade, da propade vse gospodarstvo, da pojdejo vsi kmetje na boben? Kdo bo plačeval davke? Kdo bo dajal kruha tem ljudem. V svet ne morejo več, ker je tudi drugod stiska. Ljudstvo prihaja do zaključka, da ga hoče fašizem popolnoma uničiti, vzeti mu zemljo in pognati ga v svet.

Poslanec Srebrnič aretiran

V Solkanu je bil 4. oktobra aretiran bivši komunistični poslanec Jože Srebrnič, ki se je bil pred časom vrnil iz internacije. Povod je baje dalo to, da je nesrečno govoril z dvema rojakoma, ki sta se vrnila iz Švice ali iz Francije.

Nova žrtev zaporov

Nekako pred letom dni je bilo aretiranih v Solu pri Črničah šest mladeničev, ki so bili obdolženi, da so razbili tablo na šoli v Batujah z napisom »Scuola Elementare« (Osnovna šola). Ti fantje, ki so jih potem odvedli v goriške zapore, so: Bavčar Ivan, star 22 let, ki je študiral v Ljubljani, njegov mlađi brat Zoro, star 17 let, Bratina Emil, star 20 let, Bratina Andrej, star 27 let, Bavčar Franc, star 20 let in Berbuč Bogumil, star 31 let. Po enoletnem zaporu in trpinčenju je Brbuč Bogumil v ječi podlegel. Ostali pa še čakajo ali na usodo umrlega tovariša ali še dolgo hiranje po ječah.

Sv. maša za Gortana v Belgradu

Belgrad, 23. okt. 1. Danes ob 9 je bila v katoliški cerkvi v Krunski ulici sv. maša za dušo našega narodnega mučenika Vladimira Gortana. Maši so prisostvovali zastopniki narodno obrambnih organizacij in šolska mladina.

Nova aretacija

Pretekli četrtek so aretirali v Tolminu Marijo Reje in jo odvedli v goriške zapore. Obdolžili so jo, da se je sestajala z brati, ki so v Jugoslaviji. Pred aretacijo so izvršili hišno preiskavo ter baje našli pisma, ki jo kompromitirajo. Povdariti pa moramo še, da je Rejeva navdušena turistka. To je v Italiji že zadostan corpus delicti.

Fašistovsko desetletnico bo tudi Idrija zelo slovesno proslavila. Rudarji so »povabljeni, da se morajo vseh slavnosti udeležiti. In sicer v črni erajkah. Umemo je, da zadeva otroke vseh šolskih zavodov ista dolžnost, povrhu jih bodo razveselili še s štirinajst dnevnimi počitnicami. Ob tej priliki bodo blagoslovili tudi vse že dovršene nove naprave t. j. vojašnice in dva mosta.

50 novih šol

Italijansko prosvetno ministrstvo je odredilo, da se ustanovi še po ena šola v naslednjih krajih: Komen, Trnovo, Grgar, Ravnica, Dobrovo, Medana, Šmartno, Vedrijan, Col, Ajdovščina, Planina in Zagrad, nadalje Tolmin, Volče, Kobarid, Kamn'e, Idrija in Košana. Ako prištevamo te šole drugim dvajsetim, ki jih je ministrstvo dovolilo z drugim ukrepom, naštejemo 50 novih šol, to je 50 novih italijanskih poitalijanevalnic.

ENA MILIJARDA ITALIJANSKEGA PRIMANJKLJAJA

Proračun italijanskega finančnega ministra za mesec september izkazuje 385 milijonov lir primanjkljaja. Skupno znaša primanjkljaj tekočega finančnega leta 1090 milijonov lir. Italijanski notranji dolg znaša 95.893 milijonov.

Goriški nadškoj bo imenovan

Reka, oktobra.

Iz Rima prihaja naslednja vest:

V poučenih krogih zatrjujejo, da je v kratkem času pričakovati imenovanje novega nadškoja za Gorico. Goriško nadškojstvo upravlja že eno leto administrator Sirotti (Sirotich). Vsi katoličani na Goriškem, torej tudi Furlani, želijo, da bi bilo čimprej konec tega provizorija.

Španger hudo bolan

Alojzij Španger s Proseka, ki je bil v tržaškem procesu obsojen na doletnoletno jezo, je bil to poletje preložen iz ječe Santo Stefano pri Neapolju v Augusto na Siciliji. Vzrok je najbrže njegovo kritično zdravstveno stanje.

Komunistični letaki.

Po Gorici so nedavno razmetavali komunistične letake v slovenskem jeziku.

Fašistični tajnik otvarja šolsko leto. V soboto se je vršilo v Verdijevem gledališču v Gorici nenačrtno zborovanje. V dvorani so bili zbrani srednješolski dijaki, da prisostvujejo otvoritvi šolskega leta. Otvorilni govor je imel v navzočnosti prefekta Tienga, policijskega upravnika Modestija in predstavnikov vojaških oblastev fašistični tajnik Avenanti! Govoril je seveda o fašizmu in med drugim dejal, da je Mussolini prekosil Napoleona, Bismarcka in Ljenuina.

Aretiran je bil v Rihemberku Anton Dornik, star 73 let. Obdolžen je, da je udaril poljskega čuvaja Alojzija Mahovca, ko sta se prepirala na polju. Granata je razmesarila petletnega Mirka Maružiča iz Opaljške sela 13, ko se je z njo igral. Nesrečnega dečka so odpeljali v nevarnem stanju v goriško bolnišnico.

Srb za naše Korošce

Belgrajska »Pravda« je te dni objavila uvodni članek »Položaj Slovencev na Koroško«, ki ga je napisal g. dr. Božidar N. Nikolajević, znani srbski prijatelj naših koroških Slovencev. Dr. N. se ne oglašja prvič; že ponovno je zastavil pero za pravice koroških Slovencev. V enem izmed svojih prejšnjih člankov se je bavil zlasti s koroškimi utraktivnimi šolami, za katere čisto pravilno trdi, da so samo za to, da bi od slovenskih otrok zrasli čim boljše — Nemci!

Dr. Nikolajević se je letos dalj časa mudil na Koroškem in je tako imel priložnost, da je kar najbolj spoznal položaj Slovencev pod avstrijsko upravo. V citiranem uvodniku dr. Nikolajević krepko zavrača nemško tezo o Vindih in vinskem jeziku, s pomočjo katere bi radi nekateri nemški »učenci« koroške Slovence prikazali za posebno, več ali manj nemško »pleme«. Glavni zastopnik te posiljene teze je znani dr. Martin Wutte, arhivar koroške deželne biblioteke, kateri v svoji brošuri

»Deutsch-Windisch-Slovenische« skuša dokazati pravilnost teze. V tej svoji brošuri se je ne nedačni predsednik koroškega Heimabunda povzpela do famozne trditve, da so koroški Slovenci celo po svojem materinem jeziku bližji Nemcem kakor pa svojim bratom v Jugoslaviji.

Zaključujoč svoj članek je odlični pisec zapisal med drugim tudi naslednje: »V ostlem pa ni dostojno za veliki in kulturni nemški narod, da dela propagando za kolektivno raznarodovanje svojih podanikov druge narodnosti in da celo povzbuja nacionalno verolomstvo. A to se v resnici prakticira na Koroškem.«

Glede znanega nemškega napisa v Vrbi: »Do sem, in ne dalje, so prišli srbski konjeniki«, pa pravi dr. Nikolajević, da more biti srbski vojski baš v ponos, da ni gazila stotine kilometrov v srce sosednega naroda in da bi bila vsekakor za Avstrijo kilometrska sramota, ako bi mi po Mačvi postavili krvave spomenike njenega divjanja.

Brutalna resničnost

Te dni je »Schulverein Südmark« priobčil poročilo o svojem delovanju. Iz njega je razvidno, da se je organizacija letos vrgla predvsem na Koroško. Poročilo pravi dobesedno:

Glavno delo na šolskem področju smo letos vršili na Koroškem. Z predlauškim smo poslali tja 30.000 šilingov kot glasovalno darilo in sedaj zanjemo prve sadove. Visoko v Karavankah se je dozdala ljudska šola v Slovenem Plajberku v dvorazredno, obmeja občina je dobila svoje drugo šolsko poslopje na Ljubelju. Ob robu Karavank leži Zitaravas; tam smo razširili dvorazredno ljudsko šolo v trirazredno. V tej občini, v kateri leži tudi Miklavcevo, se nam je posrečilo razširiti nemščino na vse razrede. To omenjamo zaradi tega, ker je koroško šolstvo za slovenski del na dvojezični podlagi in je ta oblika najboljša za širitev nemstva v teh krajih. Trejto šolo smo dozdali v neposredni bližini Pliberka v bliski občini: pri Božjem grobu smo postavili dvorazredno in vpeljali razširjen nemški pouk. Z denarjem smo podprli zidavo šole v Vabliji vasi pri Pokrčah, ki je popolnoma nemška, kar je za utrditve narodnostne meje sila važno. Tod se pomika narodnostna meja počasi čez cesto Celovce—Velikovec proti jugu. Za zahodni del dežele smo dali denarno podporo za zidavo, ozi-

roma prizidavo šol v Crešnjah in St. Stefanu pri Zili, ker tod niso sprejeli ničesar iz glasovalnega darila. Z denarjem smo nadalje podprli zidavo nemške šole v Podrošici, ker smo smatrali za potrebno, da se nudi Nemcem v Podrošici nemška božja služba. Jasno pa je, da s tem svojega dela za južno Koroško nismo zaključili in da nas čaka še velik delokrog in velika naloga. Naj omenimo, kod je naša podpora najbolj potrebna: v Medgorjah pri Celovcu, ki so važno zatočišče nemstva proti jugu, nadalje je nujna potreba zidave novega šolskega poslopja v Kazazah, ki ima sedaj za 140 otrok komaj en sam razred in jih morajo zato poučevati celo v župnišču. Velik del tega ljudstva je nemščozaveden in vnet za našo stvar.

Sledijo nato poročila za Gradiščansko in avstrijsko Slovaško. Iste številke, isti žalostni uspehi in ista nacionalna nestrpnost je v njih kot v poročilu za Koroško.

Koroški Slovenec pripominja: Sicer pa je jako verjetno in v sedanjem splošnem razvoju ležeče, da se bodo posamezne države vračale ne samo na gospodarskem in političnem polju, marveč tudi v rešitvi manjšinskih vprašanj na pot rešprocitve in misli zoko za okor. Tako pride zaščita manjšin vsaj do zasilne rešitve.

Dunajska vremenska napoved: Nobene spremembe sedanjega milega jesenskega vremena ne bo.

Mariborska nedelja

Pesem klopotev - Kulturne prireditve - »Denar ali smrt!«
Rabuka na trgu - Razburljive stvari

Maribor, 23. oktobra.

Pesem klopotev je šla danes v svoj višek; krasno jesensko nedeljo so izkoristili lastniki vinogradov, ki še niso potrgali, za generalni naskok na žlahten sad naših vinogradov. Vse je bilo zunaj, da uživa prelest redko lepega jesenskega dne. Šele proti večeru je zaživel v mestu samem, ko so se trgati in berači vračali v razposajenem trgatvenem razpoloženju na svoje domove. Z današnjo nedeljo je trgale malodane zaključene.

Toda Maribor se ne izprava samo v jesenskih trgatvenih skrbih in razgovorih o letošnji kapljici, ampak se je razvil tudi v živahnosti kulturnega življenja ob pričetku letošnje sezone. V Ljudski univerzi je imel v petek zvečer pomembno predavanje vseučiliški profesor dr. Ljudmil Hauptmann iz Zagreba. V strokovnjakem in globoko zasnovanem predavanju je naš odlični zgodovinar segel v zgodovinska ozadja naše dobe na pragu kmečkih uporov in turških bojev. Uvodoma je podal slovenske in nemške lastnosti v socialni strukturi naših pokrajin od 9. stoletja dalje. Nato je prešel na razvoj fevdalnih posestev in opredelil vlogo posameznih kmečkih tipov srednjega veka. Vzporedno s tem je pojasnil razvoj fevdalnih gospodstev in vpliv po križarskih vojnah povzročenega novega stanovskega viteškega duha na socialni položaj našega kmeta. Za svoja eksaktna in temeljita izvajanja je odlični predavatelj žel živahno in prisrčno zahvalo navzočnim. Med poslušalci je bilo lepo številu tukajšnjih srednješolskih profesorjev zgodovinarjev in pa dijaške mladine.

Potem smo imeli še dve kulturni prireditvi, in sicer večer zvečer v gledališču premijero Leharjeve »Friderike«, danes popoldne pa so uprizorili v dvorani Prosvetne zveze člani Ljudskega odra »Revčka Andrejčak«. Obe prireditvi sta lepo uspeli.

Ne gre pa žal v naši obdravski prestolici brez razburljivih dogodkov. Zunaj v Studeneh je neki ponočnjak navalil na samsko delavko Alojzijo Z., ki se je po zaključku dela ob 22 vračala domov proti Pekram. Počakal jo je na mestu, kjer se limbuška cesta odcepi proti Pekram, se izvil iz temnega ozadja ter z nožem v rokah zarjul v temno noč. Denar ali smrt. Napadenka pa je imela toliko prisotnosti duha, da se je nasilnežu izvila iz rok in zbežala v noč; toda rokovala jo je urezal za prestrašeno revico, jo dohitel ter ji v svoji pregrešni strasti napravil silo, nakar jo je zavlekel na bližnji travnik. Ob istem času pa je k sreči privozil v bližino neki delavec na kolesu, nakar se je zločinski napadalec zgubil v temi. Toda vrlim studenskim orožnikom se je posrečilo najti sled za ponočnim nasilnikom in aretirati osumljenca v osebi 26 letnega Konrada P., ki se sedaj nahaja v zaporih tukašnjega sodišča.

Drugi razburljiv dogodek pa se je odigral na Glavnem trgu. V trenutku so bile ženske na kupu in dvignile pravcato rabuko proti Andreju H. iz

Čakovca, ki je segel s svojo grešno žeparsko desnico v ročno torbico vdove Marije Pšenčnikove z Radvanske ceste in že pofulil iz nje usnjato denarnico z vsebino 100 Din. Okoli možanca se je zgrnila množica ljudi, dokler se ni pojavil mož javnega reda in discipline ter odpeljal možakarja na stražnico. Današnji dogodek pa je obenem prinesel mariborskim gospodinjam ponoven nauk in svarel: pozor pred čakovsko žeparsko druhaljo!

Potem se tri prometne nesreče, ki bi se lahko usodno iztekle, pa je pripisovali le naključju, da niso žrtve bile večje. Na Koroški cesti v bližini Goslove trgovine je prišla 50 letna Alojzija Plohi pri preokračenju ceste pod voz, pri čemer so se revici strla rebra na levi strani. Pri Sv. Marjeti na Dravskem polju se je peljal s kolesom 23 letni Ivan Lenari; pri tem je prišel pod avto, pri čemer si je zlomil levo roko v zapustju. Devetletni sinček poljske duinarice Franček Krajnc iz Zgornjega Dupleka je treščil med vožnjo z voza in si zlomil levo nogo nad kolonom. Vse tri žrtve se lečijo v tukašnji splošni bolnišnici.

V vrste dobrih ljudi je zakosila koščena smrt. V Framu je izdihnil svojo plemenito dušo ugledni in obče spoštovani mož Blaž Bezjak, ki je dosegel častljivo in redko starost 91 let. Blagi rajnik je bil vrl krščanski mož in oče uglednega framskega tovarnarja z oljem g. Bezjaka. Mož dobrih svetila večna luč, težko prizadetim svojem naše globoko in iskreno sožalje! Pogreb dragega pokojnika bo v torek ob 10 dopoldne iz hiše žalosti na farno pokopališče v Framu. — V visoki starosti 86 let je zapustila solno dolino zasebnica Marija Saboti z Magdalenske ulice 16. Blago pokojnice bodo pokopali v ponedeljek ob 16 v mrtvašnici na magdalensko pokopališče. — V Cvetlični ulici 8 pa je umrla soproga upokojenega železničarja Alojzija Čepe v starosti 65 let. Pogreb vzorne žene bo v torek ob pol 16 iz mrtvašnice na frančiškansko pokopališče. Pokojnica svetila večna luč, žalujomči napte iskreno sožalje!

— Proti zaprtju in hemeroidom, motenju v želodcu in črevih, oteklini jeter in vranice, bolečinam v hrbtu in križu, je krasno sredstvo naravna »Franz-Josef« grenčica, večkrat na dan zavžita. Zdravniške preizkušnje pri obolenjih spodnjih delov telesa so dognale, da učinkuje »Franz-Josef« voda zanesljivo razkrajajoče in vselej milo odvajalno. Franz-Josef« grenčica se dobiva v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Zbor poštnohranilničnih uradnikov

Belgrad, 23. okt. 1. Danes dopoldne je bil v prostorih Poštnih hranilnic v Knez Milutina ulici občni zbor Osrednjega društva uradništva Poštne hranilnice, ki mu je predsedoval predsednik društva g. Jurič. Po poročilu verifikacijskega odbora so bile zastopane na občnem zboru posamezne sekcije takole: Zagreb s 123 pooblastili, Ljubljana s 106, Sarajevo z 58, Skoplje z 29 in Belgrad z 20 pooblastili. Iz poročila dosedanjega odbora je razvidno, da se je le-ta prizadeval za regulacijo službenega položaja uradništva poštne hranilnične stroke. Na letošnjem občnem zboru osrednjega društva je ljubljanska sekcija predlagala spremembo pravil društva, česar pa občni zbor ni sprejel. Pri volitvah je bil v glavnem izvoljen prejšnji odbor.

Spomenik trem bratom humanovskim junakom

Belgrad, 23. okt. 1. Danes na dan, ko skoraj v vseh mestih Južne Srbije slavijo spomin na srečno izvojevano borbo srbskih čet nad Turki pri Kumanovem, je občina v Čačku odkrila spominski ploščo Aleksandru, Dušanu in Miljutinu Klišiču, trem bratom, ki so darovali v teh bojih svoja mlada živ-

Rasputinova hčerka je stopila nedavno v cirkus. Nastopila je že v Parizu.

